

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Bakalářská práce

AUTORSKÁ KNIHA
PŘÍBĚH VLNY

Veronika Janková

Plzeň 2021

Západočeská fakulta v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Katedra výtvarného umění
Studijní program Výtvarného umění
Studijní obor Ilustrace a grafika
Specializace Kniha a tvarování papíru

Bakalářská práce
Autorská kniha na téma dětská kniha
Příběh vlny

Veronika Janková

Vedoucí práce: Mgr. MgA. Petra Soukupová
Katedra výtvarného umění
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara
Západočeská univerzita v Plzni

Plzeň 2021

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara
Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE (projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Veronika JANKOVÁ**
Osobní číslo: **D17B0051P**
Studijní program: **B8206 Výtvarná umění**
Studijní obor: **Ilustrace a grafika, specializace Kniha a tvarování papíru**
Téma práce: **AUTORSKÁ KNIHA NA VLASTNÍ TÉMA**
Zadávací katedra: **Katedra výtvarného umění**

Zásady pro vypracování

Komplexní realizace knihy

Tvůrčí záměr díla je zprostředkovat především dětem zážitek umožňující seznámit se s tak tradičním, téměř zapomenutým a v současnosti opomíjeným materiálem, jakým je ovčí vlna. Mým cílem je vzbudit zájem a podat základní seznámení s ovčí vlnou.

Způsob realizace: kombinování různých výtvarných technik včetně práce s vlnou

Cílem díla je přiblížit dětem proces zpracování ovčí vlny tradičním způsobem a tím rozvinout jejich porozumění pro využitelnost přírodních materiálů, uvědomění si hodnoty těchto zdrojů a snaha ovlivnit je směrem k šetrnému zacházení.

Předpokládaný charakter výstupu bude kniha v minimálním formátu 15 x 15 cm s alespoň 10 ilustracemi doprovázené autorským textem.

Rozsah průvodní zprávy: minimálně 8 normostran textu a minimálně 10 stran obrazových příloh

Rozsah teoretické části: **min. 8 normostran textu**
Rozsah praktické části: **vyplyne ze zpracování BP**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

Tobolka, Zdeněk. Kniha: Její vznik, Vývoj a rozbor. Praha: Orbis, 1949
Kocman, Jiří H. Médium papír. Vyd. 2. Brno: Vutium, 2004. ISBN 80-214-2626-8.
Khel, Richard. Na papír napsáno a natištěno.
Korda, Josef. Papírenská encyklopedie. 1. vyd. Praha: Státní nakladatelství technické literatury, 1991. ISBN 80-03-00647-3
Khel, Richard. Poselství papíru. Praha: Karolinum, 1999. ISBN 80-7184-684-8

Vedoucí bakalářské práce: **MgA. Mgr. Petra Soukupová**
Katedra výtvarného umění

Oponent bakalářské práce: **MgA. Eva Majerová**
Katedra designu

Datum zadání bakalářské práce: **31. října 2020**
Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2021**

Doc. akademický malíř Josef Mištera
děkan

Mgr. Jindřich Lukavský, Ph.D.
vedoucí katedry

V Plzni dne 31. října 2020

Prohlašuji, že jsem umělecké dílo vypracovala samostatně a nejedná se o plagiát.

Plzeň, duben 2021

---

podpis autora

OBSAH

REŠERŠE ZVOLENÉHO TÉMATU	6
Téma a důvod jeho volby	6
Cíl práce	9
Mé dosavadní dílo v kontextu specializace.....	10
Příběh	11
REFLEXE A DOKUMENTACE PROCESU TVORBY.....	15
Proces přípravy	15
Proces tvorby	16
Výsledný produkt.....	19
Závěr.....	20
RESUMÉ	21
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	22
Knížní a periodická literatura:	22
Internetové zdroje:	22
SEZNAM PŘÍLOH.....	23

REŠERŠE ZVOLENÉHO TÉMATU

Téma a důvod jeho volby

Vlna mluví. Vlna je cítit. Vlna je slyšet. Vlna je vidět.

Vlna je jemná. Vlna je lehká. Vlna je pevná. Vlna létá.

Vlna je hra. Vlna je radost. Vlna je odpovědnost. Vlna je prostor.

Vlna je trpělivost. Vlna je čas. Vlna je fantazie. Vlna je dobrodružství.

Vlna je budoucnost. Vlna je život. Vlna je příběh.

To jsou stručně sepsané důvody, proč jsem se zaměřila na toto téma v rámci mé bakalářské práce. Hlavním prvkem je tedy vlna, která se odráží v příběhu i formě zpracování. Soustředila jsem se na dětskou knižní tvorbu, jelikož bych ráda ovlivnila čtenáře právě v tomto věku. Jak se říká - děti jsou naše budoucnost. Kniha je určena dětem prvního stupně základní školy, ale díky jednoduchému výtvarnému jazyku může oslovit i děti předškolního věku.

V příběhu zjednodušeně popisují, jaké kroky se musí podniknout proto, aby mohl vzniknout nový produkt z vlny. Zaměřuji se na tradiční postupy a tradiční zpracování. Pomocí příběhu bych dětem ráda ukázala, jakou hodnotu měly (a někde stále mají) produkty vyrobené způsobem, který byl dříve naprosto běžný. Tím bych v nich ráda podnítila chuť k šetrnějšímu způsobu života a úctu k materiálu i práci.

Když bylo téma mojí bakalářské práce ještě nejasné, procházela jsem knihkupectví a hledala inspiraci- nějaký příběh pro děti, který by popisoval zpracování vlny, abych ho nemusela vymýšlet já. Byla jsem překvapená, že na toto téma není na českém knižním trhu téměř nic, pokud nepočítám například Ovečku Shaun. Rozhodla jsem se to změnit. Prošla jsem tedy mnoho odborných knih a publikací o zpracování ovčí vlny, konzultovala jsem s přadlenou z Valašska a za pomoci textařky jsme vytvořily inspirativní příběh pro děti, který stručně a poutavě popisuje proces zpracování vlny. Vznikl příběh o malé holčičce jménem Astrid, která se v průběhu roku učí kouzlo, které promění vlnu ve svetr (viz *Děj*).

Svojí prací bych také chtěla nadhodit téma využitelnosti přírodního materiálu, kterým je ovčí vlna. Ještě v nedávné minulosti byla vlna jedním z nepostradatelných

textilních materiálů a v dnešní době je neprávem opomíjena. Ráda bych skrz dětský příběh poukázala na výborné vlastnosti i využitelnost, které tento materiál nabízí. Oděvy a další produkty z vlny se nemusí tak často prát, některé se dokonce neperou vůbec. Vlna je přirozeně prodyšná a má takzvaný samočisticí efekt. Stačí ji jen vyvětrat na čerstvém vzduchu. Doba je bohužel taková, že od farmářů už se vlna vykupuje jen minimálně a oni jsou nuceni ji kvůli přebytku pálit, což je velice nešetrné, ale pro ně jiná možnost není. Každý rok se musí ostříhat nová vlna a tu starou není možné delší dobu skladovat. Tím vzniká velké množství nevyužitého materiálu. Za tento materiál nemusíme platit lodní přepravu z Austrálie nebo Číny, jelikož naše lokální zdroje mají své kvality i potenciál, když jim dáme šanci. Další věcí je také skutečnost, že z českých kopců v čím dál větší míře mizí ovce samotné, protože už není takový důvod je chovat. Jedinou tvář naší krajiny utvářely stovky let tradičního salašnického hospodaření našich předků a právě jim vděčíme za tak osobité kouzlo naší krajiny. Spásání pastvin stádem ovcí přitom udržuje přirozený ráz krajiny a v takto spásaných oblastech se znovu začínají vyskytovat vzácné byliny. Tudíž je to faktor ekonomický i ekologický. V tom vidím dobrý důvod aktivně udržovat naše kulturní dědictví, pečovat o něj a tuto znalost předávat dalším generacím.

Vlna je fascinující i z pohledu historie. Nejstarší dochované nálezy plstěných výrobků jsou textilie ze střední Asie zhruba z 5. století před naším letopočtem. Plstění má v asijských národech velkou tradici, především pro kočovné nomády například v Mongolsku. Pro nomády plstění bylo a stále je součástí denního života a kultury. Jejich obydlím jsou velké přenosné stany tzv. jurty, které jsou postaveny ze dřevěné rozložitelné konstrukce. Celá tato konstrukce je pokryta silnou vrstvou zplstěné vlny. Vlna výborně izoluje a chrání proti dešti a vlhku. Další zajímavostí je to, že v jurtě nebyly místnosti, k rozdělení prostoru sloužily uplstěné koberce, které byly jakýmsi vymezením osobního prostoru, teritoria. Svůj vlastní koberec měla dokonce i návštěva. Dalo by se říct, že pro nomáda byl jeho koberec mobilním kusem vlastní země, který s ním putuje. Je zajímavé porovnat tento způsob žití a vnímání prostoru s naším evropským způsobem života, s naším tak typickým hromaděním věcí a majetku.

V poslední době začínám sledovat pomalu vzrůstající zájem o tento materiál a udržitelnost obecně, což mne velice těší. Za zmínku rozhodně stojí velice zajímavý projekt Can You Feed Your Coat. Za tímto projektem stojí česká designérka Linda Havlíková, která se zabývá využitím lokálních zdrojů vlny (nyní využívá vlnu ze svých ovcí) a pomocí navrhování vlněných textilií a oděvů z vlastní vlny pracuje na povznesení využití české vlny.

Cíl práce

Tvůrčím záměrem mojí bakalářské práce je zprostředkovat především dětem zážitek umožňující seznámit se s tak tradičním, téměř zapomenutým a v současnosti opomíjeným materiálem, jakým je ovčí vlna. Mým cílem je vzbudit zájem a podat základní seznámení s ovčí vlnou. Pomocí příběhu bych v dětech chtěla podnítit šetrnější způsob života a úctu k materiálu, který nám ovce dávají.

Moje bakalářská práce obsahuje dva projekty, prvním projektem je projekt kniha-objekt, druhým projektem je klasická kniha.

V projektu kniha-objekt jsou stránky, ilustrace i desky tvořené vlnou s vyšitým textem, v druhé verzi jsou z praktických důvodů text stránky papírové a text je nasázen v počítači (viz *Proces tvorby*).

Důvod, proč je moje bakalářská práce rozdělena na dva projekty je opět čistě praktický. Vlněná kniha slouží jako umělecké dílo, které nesplňuje požadavky pro klasickou dětskou knihu a není možné ji reprodukovat ve více kusech. Proto jsem vytvořila druhý projekt - klasickou knihu s možností reprodukce.

Mé dosavadní dílo v kontextu specializace

Myšlenky vytvořit vlněné ilustrace, potažmo celou knihu, se mi formovaly v hlavě již během druhého ročníku studia v ateliéru Knihy a tvarování papíru a tyto myšlenky v průběhu roku postupně nabývaly stále jasnějších tvarů. Hlavním kamenem úrazu pro mne ovšem v té době bylo to, jak vyřešit text v kombinaci s tak surovým a živým materiálem, jakým je vlna. Nechtěla jsem udělat jen vlněné ilustrace, nafotit je a v postprodukcí dodat text, sítotisk také nepřipadal v úvahu a nebyla jsem spokojená ani s kombinací dalšího materiálu jako například japonský papír. Během podzimu se mi však naskytla možnost, která mne zaujala - vyšívat text pomocí šicího stroje, myšlenky se mi opět roztočily a začala jsem zkoušet dělat návrhy.

Vlna mě provází již více než 11 let. Poprvé jsem se s ní setkala, když mi bylo 12 let a roztrhla jsem si kalhoty. Rodinná známá mi ukázala, že na záplatu mohu použít i ovčí vlnu a tím odstartovala můj zájem o tento materiál.

V průběhu dalších let jsem tento zájem prohlubovala. V neziskové organizaci Apolenka jsem několik let působila jako dobrovolník pro příměstské tábory a vedla tvořivé dílny s ovčí vlnou pro děti různé věkové kategorie. Jezdila jsem na festivaly a i tam jsem vedla tvořivé dílny s ovčí vlnou. Nejprínosnější pro mne byl kurz, který jsem absolvovala na podzim roku 2019 u paní Jany Šilarové. Kurz se zaměřoval na tvorbu bačkor z vlny. To byl pro moji tvorbu velký krok kupředu. Po kurzu jsem sama začala tvořit bačkory a svoji dovednost jsem posunula na další úroveň, začala jsem vyrábět vlněné boty, v čemž dále pokračuji a zdokonaluji se.

V bakalářské práci čerpám hlavní inspiraci z mého pracovního pobytu v Norsku ve vesnici Norddall, kde jsem se půl roku starala o ovce. Tamější farmářka mi řekla: „Když tady v horách nosíš bavlnu, umřeš. Jedině vlna tě dostatečně ochrání.“ A já si až tehdy uvědomila, jak velkou roli hraje vlna v životě lidí, co žijí v jiných podmínkách než my v Čechách. Tyto zážitky a zkušenosti pro mne byly velmi silné a už v té době jsem je chtěla nějakým způsobem využít ve své budoucí práci. Mé zážitky a poznatky se promítají do příběhu i ilustrací.

Příběh

Hlavní hrdinkou příběhu je malá holčička jménem Astrid, kterou tatínek učí, jak se z ovce stane svetr. Astrid se během roku seznamuje se spoustou nových věcí, překonává těžké chvíle a nakonec se dočká toho nejkrásnějšího dárku – svetru a něčeho ještě důležitějšího – poznání.

V příběhu se dotýkám dvou hlavních témat – environmentálního tématu v rámci ekologie a využitelnosti přírodních materiálů a pedagogického tématu.

Ztotožňuji se s principy waldorfské pedagogiky, kdy by člověk (dítě) měl být v ideálním případě rozvíjen po všech stránkách – fyzické, duševní, sociální i duchovní, tak aby se vyvinul ve své celosti, životní síle, životním smyslu a schopnosti překonávat životní krize. Malé dítě se učí hlavně činnostmi, která v sobě musí mít „život“, aby jej zaujala a nejméně si pamatuje ty „intelektuální“ věci. Svět dítěte je plný emocí, které z větší části tvoří jeho „vnitřní svět“, pokud se chceme dotknout něčeho hluboko uvnitř dítěte a zapůsobit na něj, přes rozum to nepůjde. Proto jsem do příběhu zapojila sílu kouzla, jehož pomocí se vlna změní ve svetr.

Velmi důležitá je pro rozvoj dítěte hra (v mém případě hru zastupuje kouzlo), propojení nově získaných zkušeností s praxí a neustálé opakování. Už Jan Amos Komenský si v 17. století uvědomoval důležitost konkrétní zkušenosti, propojení poznatků s praxí a opakování. Byl první, kdo zdůraznil, že učení by pro žáka nemělo být úmorné, jeho cílem nebylo slepé memorování, ale důležité je si poznatky osvojovat současně s poznáváním reálných věcí a chápání významu slova. V příběhu je Astrid součástí dění a zapojuje se do každodenních aktivit. Její teoretické zkušenosti dostávají hmotný tvar v reálném světě díky konkrétní zkušenosti například v úryvku, kdy si Astrid opakuje, co je to lanolin, proč díky němu má tak hladké ruce a k čemu ho ovce mají.

Na principy waldorfské pedagogiky navazuji taktéž způsobem zpracování, tedy mokrým a suchým plstěním (viz *Proces tvorby*), na které je ve waldorfské pedagogice kladen velký důraz.

Příběh učí děti mimo jiné i trpělivosti. Na jaře se jehňata rodí, přes léto rostou a pasou se na loukách, na podzim se jim stříhá vlna a v zimě se život z venku přesune domů,

kde se vlna následně zpracovává. Příběh plyne a odehrává se během čtyř ročních období a než se se z vlny stane svetr, trvá to celý rok. Tím bych dětem ráda ukázala, že vše má svůj přirozený rytmus a některé věci není možné uspěchat.

Pohádka je výsledkem práce čtyř lidí. S textařkou Lenkou Filipi jsme vytvořily příběh, se Simonou Bukáčkovou jsem konzultovala správné použití názvosloví a technické postupy a Lucie Kašpárková mi pomohla s korekturou textu.

Jméno hlavní postavy, Astrid, jsem zvolila záměrně. Odkazuji tím na Astrid Lindgrenovou, švédskou spisovatelku a autorku jedněch z nejznámějších knih pro děti. Na knihách jako jsou například Děti z Bullerbynu nebo Pipi Dlouhá Punčocha vyrostlo již tolik generací dětí a určitě jich ještě spousta vyroste.

Jméno Astrid je populární nejenom ve Švédsku, ale i v Norsku a to je další důvod pro volbu tohoto jména. Je to můj osobní odkaz na velmi silné zážitky, které jsem v Norsku prožila.

Celá pohádka je následující:

Jednoho jarního dne přišel za Astrid tatínek, aby jej následovala do ovčína.

Ukázal na ovci, vedle vykouklo malé, čerstvě narozené jehně a řekl:

„Naučím tě kouzlo, jak proměnit vlnu ve svetr.“

Užaslá Astrid ještě ani nestačila zavřít pusy: „Chci umět kouzlit!“ vykřikla.

Tatínek se usmál: „Budeš se ale muset hodně učit a čeká tě mnoho práce.“

Astrid horlivě přikývla.

Přes jaro a léto se ovce pásly na loukách. Cinkaly zvonci, bečely a spokojeně přežvykovaly rozkvetlé pampelišky. Astrid ležela v trávě, pozorovala skotačící mláďata a přemýšlela o tajemství kouzla.

Když bylo léto na vrcholu sil, pomáhala Astrid rodičům sušit seno. Byla to těžká práce, ale ovce potřebují dostatek jídla na zimu. Sluce pánilo, pot štípal do očí a ruce bolely od hrábí. V tu chvíli Astrid vůbec nepřipadalo, že zrovna kouzlí.

K večeru se přihnala ohromná bouře. Obloha potemněla. Ve vzduchu byl cítit déšť. Ovce byly venku na pastvě. Oblohu pročísl blesk a hrom mocně zaburácel. Ovce se lekly, přeskočily ohradu a zmizely v lese.

„Vratte se!” křičela Astrid, ale marně.

Neposlechla ani jedna. Zbylo jen doufat v zázrak.

Astrid nemohla usnout. Bála se. V noci za bouřky je to pro vystrašené ovce v lese nebezpečné. Snadno se ztratí nebo spadnou ze skály. Nejvíc se bála rosomáka. Jeden se v okolí potuluje a pár ovcí už usmrtil. „Ach...” zatřásla se, než konečně usnula.

„Zázrak! Zázrak!” křičela na celé kolo Astrid, když se ráno s rodiči dopočítala všech ovcí. V klidu se pasou v ohradě, jako kdyby se včera vůbec nic nestalo. Tatínek kroutil hlavou: „Opravdový zázrak!”

Začalo babí léto a teplý den vystřídala chladná rána. V tuto dobu nastává ten správný čas na stříhání ovcí. „Sedni!” snažila se Astrid domluvit jedné neposlušné ovci, aby se posadila na zadek... vrrrrnnnn... zabzučel strojek v tatínkových rukách a během pár minut byla ovce nahá.

„Bílé, hnědé i šedivé; jednobarevné i flekaté, všechny nyní nahaté.” Prozpěvovala si Astrid, když třídila s maminkou vlnu na dobrou a špatnou. Dobrá na pletení, špatná na zateplení. Ani chloupek nazmar!

A teď se bude prát a sušit. To je pořádná dřina, uff. Necky byly plné špinavé vody a na jejím povrchu se tvořila mastná vrstva. Astrid po chvíli měla prsty samé varhánky, ale přesto byly její ruce nebesky hebké. Nevěřicně si je prohlížela a podívovala se. „To je kouzlo lanolinu.” Dostala odpověď ještě dříve, než se stačila zeptat. Tuk, který chrání ovce před zimou a deštěm, opakovala si pro sebe.

Vypraná vlna tááák voní! Astrid do ní opakovaně strkala nos, když ji s tatínkem ždímalí a věšeli na šňůry. Než vlna pořádně uschne, bude to podzimnímu sluníčku trvat ještě několik dní.

Uhodily mrazy a farmu přikryla sněhová peřina. Život se z venku se přesunul do tepla domova a do tepla ovčína. Ráno a večer chodila Astrid ovce krmit. Každá dostala náruč sena. Poděkováním jí bylo hlasité mlaskání a chroupání. To byl opravdový orchestr.

Tma přicházela velmi brzy a celá rodina trávila většinu času doma. „Dnes se dáme do česání.” Astrid dostala důležitý úkol: točit klikou česacího stroje. Okouzleně pozorovala, jak drátky rozčesávají zacuchané chuchvalce a vznikají krásně načechrané chomáče vlny.

Den po dni ubíhal. Za nedlouho se všechno rouno proměnilo v nadýchanou vlnu, která čekala na sepředení. Jako za starých časů - na kolovrátku! Pod šikovnými prsty maminky vřeténko kmitalo a Astrid pobíhala kolem a počítala hotová klubíčka.

Bylo těsně před Vánoci. Práce kolem vlny ustoupila pečení a zdobení perníčků. Škoda, že ovce takovou dobrotu nikdy neochutnají, pomyslela si Astrid a po očku sledovala babičku a její jehlice... hladce, obrace, hladce, obrace...

A když se lámal konec roku, dostala Astrid nečekaný dárek – svetr! A s ním i to největší kouzlo na světě – poznání.

REFLEXE A DOKUMENTACE PROCESU TVORBY

Proces přípravy

Myšlenka spojit ovčí vlnu a knihu dohromady se mi převalovala v hlavě již během studia druhého ročníku, avšak stále jsem nevěděla, jak s touto myšlenkou pracovat, jestli by to vůbec mělo cenu a jestli bych to zvládla (viz *Mé dosavadní dílo v kontextu specializace*). Dalo by se říct, že tato práce vznikla vlastně náhodou. Ze začátku třetího ročníku jsme s mojí vedoucí práce Petrou Soukupovou debatovaly o možnostech, kterým směrem se vydat a já (spíše sama pro sebe) nadhodila, že pracuji s ovčí vlnou a třeba bych mohla nějak propojit knihu a vlnu. Vedoucí práce ovšem tato myšlenka zaujala a pobídla mne, ať ji zkusím rozpracovat dál. Z počátku jsem do tohoto nápadu nekládala velké naděje, bála jsem se, že jsem si ukousla velké sousto kvůli příběhu i kvůli zpracování. S textem jsem nikdy neuměla pracovat natolik, abych dokázala vymyslet příběh a s ovčí vlnou jsem doposud pracovala jen jako s materiálem pro tvorbu objektů (bot, šperků), takže to pro mne byla výzva s nejasným výsledkem. Do toho se kvůli pandemické situaci znovu zavřely školy, já se cítila prázdná, moje tvorba stála na místě a čas ubíhal. Tou dobou jsem ovšem objevila holandskou umělkyni jménem Claudy Jongstra, která mi dala ohromnou vnitřní (a nejspíš i vnější) inspiraci a dalo by se říct, že i potřebný kopanec k tvorbě. Byla jsem fascinovaná její tvorbou a její filozofií. Claudy Jongstra je specifická umělkyně díky její jedinečné práci s přírodními materiály včetně ovčí vlny a velice zajímavým použitím barevného spektra. Vlnu získává z vlastních chovů a velmi často si ji sama barví pomocí přírodních barvit a bylin z její zahrady. To mě inspirovalo a začala jsem znovu tvořit.

Na prvním počátku mé práce vznikaly souběžně dvě myšlenky, které jsem ovšem postupně zavrhla. První myšlenkou bylo, že jsem dělala vlněné struktury velikosti přibližně A4, barvila jsem je batikou (Iberia nebo Duha), abych měla co největší barevné spektrum, následně jsem je nascanovala, vytiskla a vyřezávala z papíru ilustrace. To ovšem působilo velice tvrdě a charakter vlny byl ztracený. Druhou myšlenkou bylo z vlněných struktur vše vystříhávat a pomocí filcovací jehly vystříhnuté tvary upevňovat na uplštěnou plochu.

Ani tudy ovšem cesta nevedla a navíc jsem porušila jednu důležitou nepsanou zásadu práce s ovčí vlnou a to nepoužívat nůžky, jelikož násilně naruší charakter vlny.

Proces tvorby

Potřebný impulz ke správnému směru jsem dostala, když k nám do rodiny přišel nový šicí stroj a já zjistila, že dokáže vyšívat i písmo. To pro mne byla velká novinka, otázkou však bylo, jestli by si dokázal poradit i s vlněným listem. Vzala jsem jednu uplštěnou strukturu a zkusila, jestli na ni zvládne něco vyšít, uplštěná struktura je přece jen několik milimetrů vysoká. A on to dokázal.

To mi otevřelo nové dveře v postupu. S vedoucí práce jsme se domluvily, že udělám knihu celou z vlny a písmo bude vyšité. Zvolila jsem si přibližný formát a začala vymýšlet výtvarný jazyk.

Pracovala jsem s dvoustranami s přibližným formátem 600x200mm, ale každý list vlny je originál a liší se. Co se výtvarného jazyka týká, ze začátku jsem měla problém nesoustředit se tolik na detail, zjednodušit svoje myšlenky i text, ale po mnoha pokusech jsem začala přicházet na směr, kterým bych se chtěla ubírat. Snažila jsem se myslet v plochách, barvách a nezabíhat do detailů. Hodně mi v tom pomohla inspirace od již zmíněné umělkyně Claudy Jongstra (viz *Proces přípravy*) a konzultace s vedoucí práce Petrou Soukupovou. Chtěla jsem, aby kniha mluvila i barevně, proto je složená tak, že během roku bledne stejně jako tomu je i v přírodě – přes jaro a léto jsou barvy živé (zelená tráva nebo žluté seno), během podzimu se s přicházející mlhou barva vytrácí a v zimě už je (v ideálním případě) jen spousta bílé. Pracovala jsem z velké části s přírodními barvami, protože mne fascinovala barevná škála, kterou ovčí vlna sama od sebe nabízí. Průmyslově barvenou vlnu jsem se snažila použít jen tam, kde je to nezbytně nutné k dokreslení atmosféry. Abych dostatečně autenticky vystihla všechny části zpracování ovčí vlny, pracovala jsem i s nevypranou vlnou, kterou jsem dovezla z Norska v příručním zavazadle. Do ilustrací jsem zapojila i vypranou vlnu, dále učesanou na ruční česačce a sepředenou tradičním způsobem. Při tvorbě ilustrace, kdy je léto a Astrid dělá s rodiči seno, jsem pracovala i s náhodou – prameny vln jsem na uplštěný list pouštěla z metrové výšky a kam pramen spadl, tam jsem ho nechala a zaplстила.

Jednou z technik zpracování ovčí vlny je tzv. mokré plstění, které jsem si pro svoji práci zvolila i já. Touto technikou se často vytvářejí například klobouky, kabelky nebo bačkory a dá se vytvořit opravdu pevná textilie. Říká se jí mokré plstění, jelikož ke zpracování vlny tímto způsobem se používá především voda s mýdlem. Plst' je materiál, který je vytvořen zacucháváním jednotlivých vláken vlny do sebe.

Kdybychom se na ovčí vlákno podívali pod mikroskopem, našli bychom na vlákně šupinatý povrch, kde jsou jednotlivé šupinky poskládány pravidelně jedním směrem. Při plstění dochází k zacuchání těchto nepatrných šupinek do sebe a vzájemně se propletou. Působením mokra, tepla a tlaku se celé propletení zpevňuje. To je hlavní princip mokrého plstění.

V praxi byl můj postup následující. Připravila jsem si: ovčí vlnu, záclonu, bambusovou roletu, mýdlo, horkou vodu, ručník, svaly a trpělivost. Na stůl jsem dala ručník, který výborně plní funkci protiskluzové podložky. Na něj přišla bambusová roleta, která zajistí správné zhuštění vlny a jako poslední vrstvu používám záclonu. Když jsem měla stůl, ručník, roletu i záclonu připravenou, začala jsem vlnu po malých kouscích oddělovat a klást ji na záclonu nejdříve v jednom směru. Poté, co jsem vlnou zaplnila potřebnou plochu v jednom směru, začala jsem česance klást v druhém směru tak, aby vlákna byla kolmo na sebe s předešlou vrstvou. Když jsou dvě vrstvy vlny naskládané, je třeba takto naskládanou vlněnou plochu náležitě zvlhčit horkou vodou s mýdlem. Je nutné si namydlit také ruce a jemně vlnu pomocí tlaku celých dlaní hladit. Když je struktura znatelně pevnější, tlak rukou se zvětší a po nějakém čase (záleží na zdatnosti plstníka) je možné plst', záclonu i bambusovou roletu zamotat a několikrát s ní válet. Tím se plocha plsti znatelně zmenší a zpevní. Stejný postup platí pro barevnou vlnu, jen je potřeba trochu více zkušeností s prolínáním barevných vln, ale i tato zkušenost se získá lehce (viz *Příloha 1 – 12*). Když byl základ hotový, tvořila jsem detaily pomocí další techniky, tzv. suchého plstění. Tato technika spočívá v použití speciální jehly se zpětnými háčky, která přiloženou vlnu přichytí k další vlně. Tímto způsobem jsem vytvořila například skotačící ovce nebo oči šelmy (viz *Příloha 13*).

Když byly ilustrace hotové a suché, přišla na řadu práce s textem. Vyšívání písma jsem (bohužel na dálku v rámci distanční výuky) konzultovala s paní Evou Hudečkovou. Zajímala mne názor, jestli by nebylo lepší vlněné ilustrace nafotit a písmo dodat v počítači. Paní Hudečkové se vyšití písmo líbilo, takže jsem v tom pokračovala. Šicí stroj umožňoval pouze lineární serifové písmo jedné velikosti, ale dvou typů – verzálky a minusky. Minusky bohužel byly hůře čitelné a neměly pravidelný kerning, proto jsem zvolila variantu s verzálkami, ani tam není kerning všude stoprocentně stejný, ale rozdíly nejsou tak znatelné. Každé písmeno mělo svůj trojmístný kód, který se zadával do šicího stroje písmeno po písmenu, takže práce byla velice zdlouhavá a náročná na soustředění (viz *Příloha 24 – 26*). Jelikož nešlo dopředu přesně určit layout dvoustránky, měla jsem vždy základní představu, kterou jsem dotvořila během vyšívání podle toho, jak dlouhá slova byla a o kolik prostoru nabyla při použití například interpunkčních znamének. Šicí stroj sice obsahoval určitou diakritiku, ale mnohá znaménka chyběla. Abeceda stroje neobsahovala například písmena š, ř, ň, č, ě, u kterých jsem diakritiku došívala ručně.

Když jsem měla vyšitých víc listů, dávala jsem je přečíst kamarádce a zjistila jsem, že když člověk příběh nezná, má problém přečíst určitá písmenka. Proto jsem se rozhodla přeci jen vytvořit dvě verze bakalářské práce – klasickou papírovou knihu a vlněnou knihu. Vlněná kniha slouží jako umělecké dílo, které nespĺňuje standardy klasické knihy jako je například stoprocentní čitelnost nebo formát a není možné ji reprodukovat, proto je koncipovaná jako kniha-objekt.

Klasická papírová kniha vznikla z praktických důvodů, je možné ji bez problémů reprodukovat, je čitelná a odpovídá klasické knize. Ilustrace jsou profesionálně nafoceny v atelieru fotografa Jáchyma Myslivce a následně použity stejným způsobem jako vlněná kniha, tedy jako dvoustránky bez retuše nebo dalších úprav. Na sazbu v počítači jsem použila písmo od českého typografa Františka Štorma Clara Sans Book, které má dobrou čitelnost, je kvalitní a má dlouholetou tradici. Velikost písma je 22 bodů, takže je k přečtení i z větší dálky, řádkový proklad je 38 bodů, aby působilo vzdušně. Zarovnání střídám na střed a na levý praporek, aby oko dítěte udržovalo ve střehu.

Výsledný produkt

Výslednými produkty jsou dvě díla – vlněná kniha a papírová kniha.

Vlněná kniha je koncipovaná jako kniha-objekt (viz *Proces tvorby*) s textem vyšitým na šicím stroji. Je na ni použita vazba s otevřeným hřbetem, aby byla přiznána celá struktura. Jako desky jsou upletené dvě vlněné kapsy, ve kterých je lepenka. Formát se nedá změřit přesně, jelikož se každý vlněný list trochu odlišuje, ale průměrně je kniha 310 mm dlouhá, 200 mm vysoká a 180 mm tlustá. K vlněné knize patří ještě volné listy ilustrací, které se shodují s ilustracemi v knize, jen na nich není vyšit text, sloužily pro nafocení.

Papírová kniha má rozměr 320 mm na 210 mm, vazba je klasická šitá V8 s pevnými deskami a papír je použit Munken 150 g/m². Tato kniha je vytištěna ve třech kusech.

Závěr

Na realizaci mé bakalářské práce nemám jediný podíl.

Chtěla bych poděkovat vedoucí mé práce Mgr. MgA. Petře Soukupové za starostlivé vedení a velmi užitečné konzultace, které mi pomohly nabrat směr a byly mi inspirací. Děkuji Lence Filipi za tak krásnou spolupráci na textu a děkuji i Lucii Kašpárkové za profesionální korekturu. Velkou pomoc mi poskytl i Michal Sikora, který se mnou do noci upravoval vyšitý text. Jsem vděčná Simoně Bukáčkové za poskytnutí vlastnoručně sepředené vlny z jejích ovcí. A mé velké díky patří i Veronice Tilšerové a Jáchymu Myslivcovi za profesionální nafocení ilustrací a přínosnou diskuzi.

RESUMÉ

Mou bakalářskou prací je autorská kniha pro děti mladšího školního věku s názvem Příběh vlny. Tato práce je z praktických důvodů rozdělena na dva projekty – prvním je kniha-objekt obsahující originální vlněné ilustrace, druhým je klasická papírová kniha s šitou vazbou a pevnými deskami. Kniha obsahuje autorský text o holčičce Astrid, která poznává cestu od ovce ke svetrů. Ilustrace vytvořené pomocí ovčí vlny mluví jednoduchou výtvarnou řečí. Pomocí příběhu a ilustrací bych chtěla čtenářům přiblížit tradiční zpracování ovčí vlny.

RESUMÉ IN ENGLISH

My bachelor thesis is an author's book for younger school children named The Story of The Wool. This thesis is for the practical reasons divided into two projects – the first is book-object which contains original wool illustration and the second project is classic paper book with sewn binding and hardcover. The book contains author's story about small girl Astrid which learns the way from sheep to sweater. Illustrations are made from wool and speak simple artistic language. Using the story I would like to introduce to readers traditional processing of sheep's wool.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Knižní a periodická literatura:

ŠILAROVÁ, J. Plstění ovčí vlny. Praha: Grada Publishing, 2013. ISBN 978-80-247-4478-0.

ŠKORPILOVÁ, H. Mokrý plstění ovčí vlny. Praha: Grada Publishing, 2010. ISBN 978-80-247-3326-5

Vzdělávací materiál ke kurzu Zpracování ovčí vlny v rámci projektu Zpracování zemědělských produktů 2014 v mikroregionu Vltavotýnsko. Realizátor projektu: Farmářské centrum Vltava, o.s.

Internetové zdroje:

Pastevectví a krajina:

<https://www.selmy.cz/hospodarska-zvirata/pastevectvi-a-krajina/>

Plst':

https://cs.wikisource.org/wiki/Ott%C5%AFv_slovn%C3%ADk_nau%C4%8Dn%C3%BD/Pls%C5%A5

Waldorfská pedagogika:

https://www.kucharovice.cz/attachments/article/486/30_32_ped_potuznikova.pdf

Claudy Jongstra:

<https://claudyjongstra.com/>

https://www.youtube.com/watch?v=Z8b3YDs5qnc&ab_channel=DutchProfiles

Can You Feed Your Coat - Linda Havrlíková:

<https://www.czechdesign.cz/temata-a-rubriky/navraci-slavu-ovci-vlne-textilni-designerka-linda-havrikova-veri-ze-vlna-z-lokalnich-zdroju-ma-veliky-potencial-a-snazi-se-ho-vyuzit?fbclid=IwAR3CIyujzB2DRk5ULkuiapcWPlb7aV0mxy4UrbLEjlewVTjC10fcHXmKp6A>

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1 – 12

proces techniky mokrého plstění

Příloha 13

proces techniky suchého plstění jehlou

Příloha 14 – 23

ukázka finálních ilustrací s vyšitým textem

Příloha 24 – 26

vyšívání textu na stojí Janome

Příloha 27

tvůrčí prostředí

Příloha 28 – 30

kniha-objekt

Příloha 31 – 32

kniha

Příloha 1 - proces techniky mokrého plstění

Příloha 2 - proces techniky mokrého plstění

Příloha 3 - proces techniky mokrého plstění

Příloha 4 - proces techniky mokrého plstění

Příloha 5 - proces techniky mokrého plstění

Příloha 6 - proces techniky mokrého plstění

Příloha 7 - proces techniky mokrého plstění

Příloha 8 - proces techniky mokrého plstění

Příloha 9 - proces techniky mokrého plstění

Příloha 10 - proces techniky mokrého plstění

Příloha 11 - proces techniky mokrého plstění

Příloha 12 - proces techniky mokrého plstění

Příloha 13 - proces techniky suchého plstění jehlou

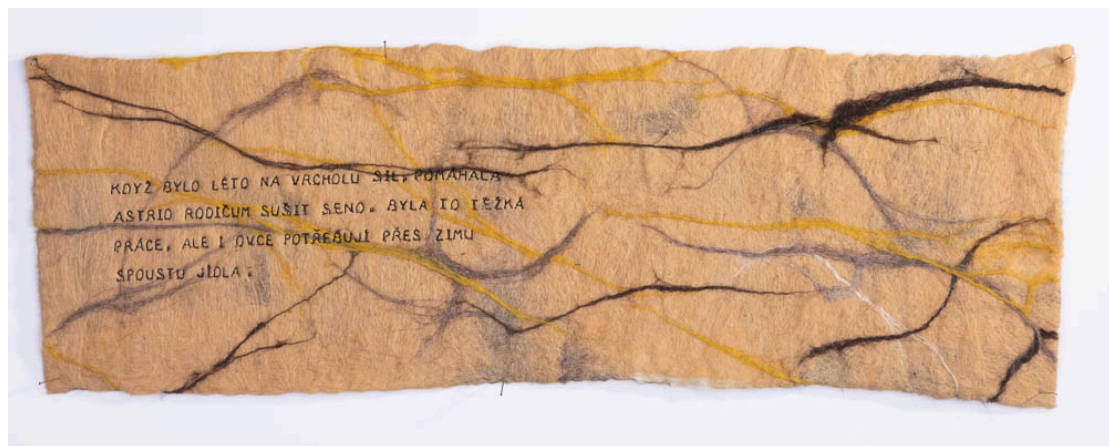
Příloha 14 - ukázka finálních ilustrací s vyšitým textem

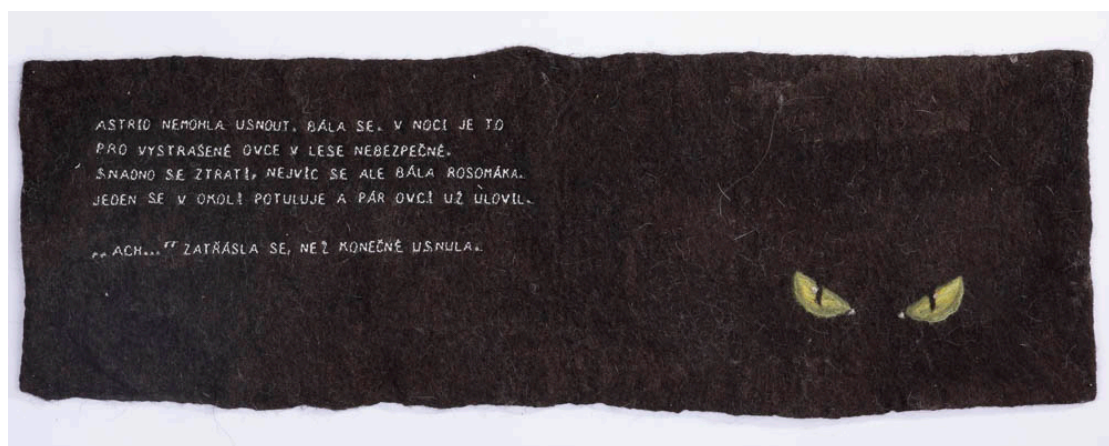
Příloha 15 - ukázka finálních ilustrací s vyšitým textem

Příloha 16 - ukázka finálních ilustrací s vyšitým textem

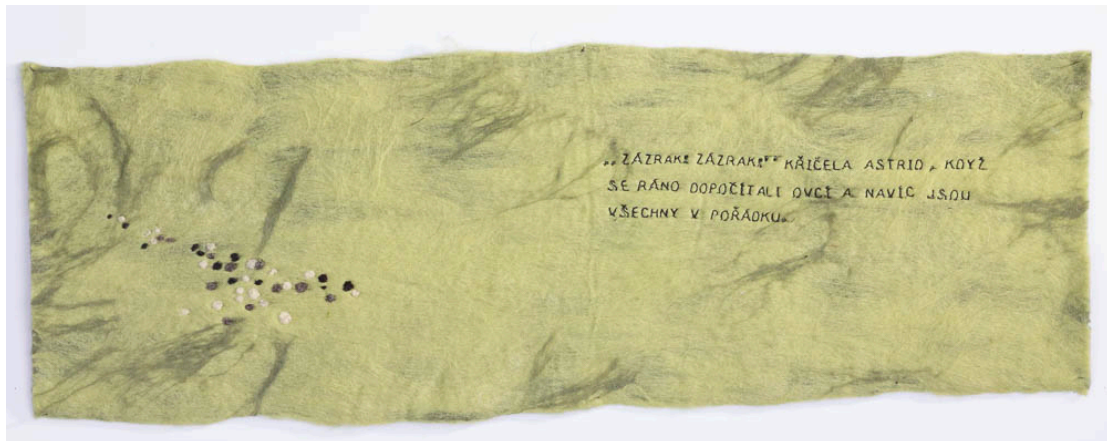

Příloha 17 - ukázka finálních ilustrací s vyšitým textem

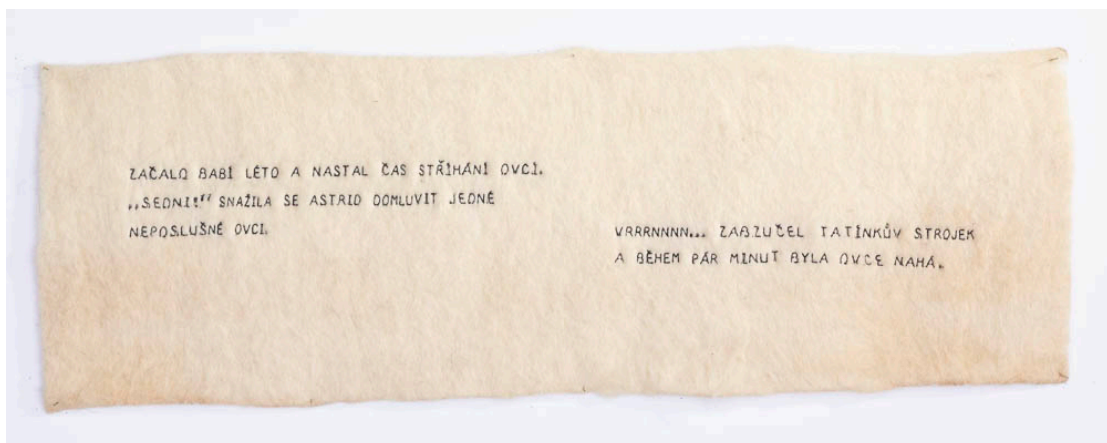

Příloha 18 - ukázka finálních ilustrací s vyšitým textem

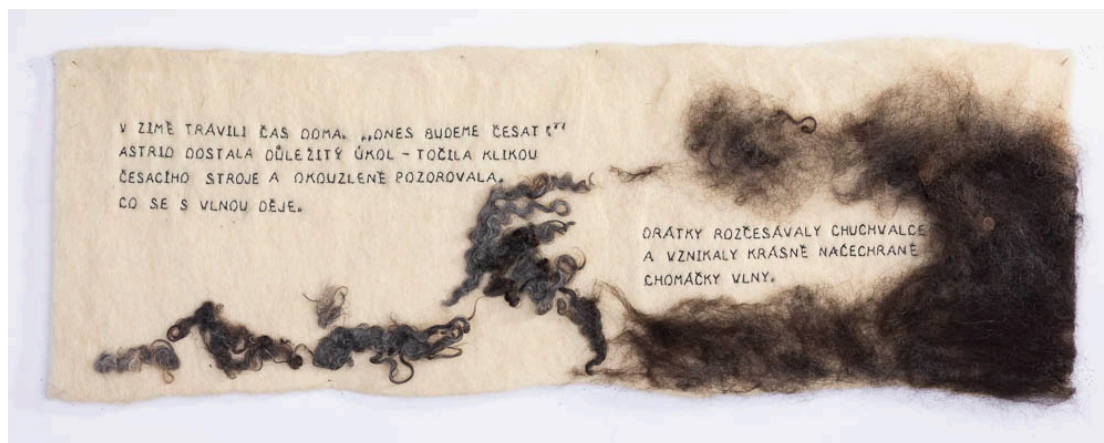
Příloha 19 - ukázka finálních ilustrací s vyšitým textem

Příloha 20 - ukázka finálních ilustrací s vyšitým textem

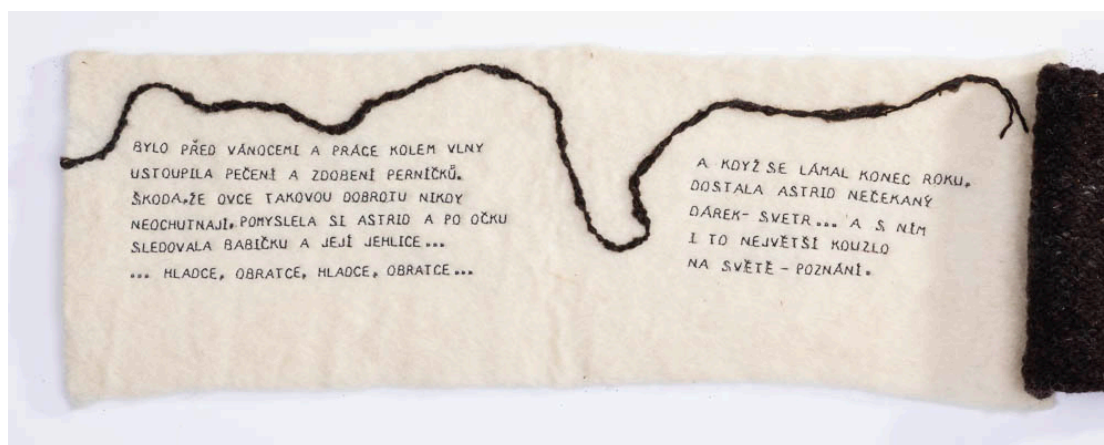
Příloha 21 - ukázka finálních ilustrací s vyšitým textem

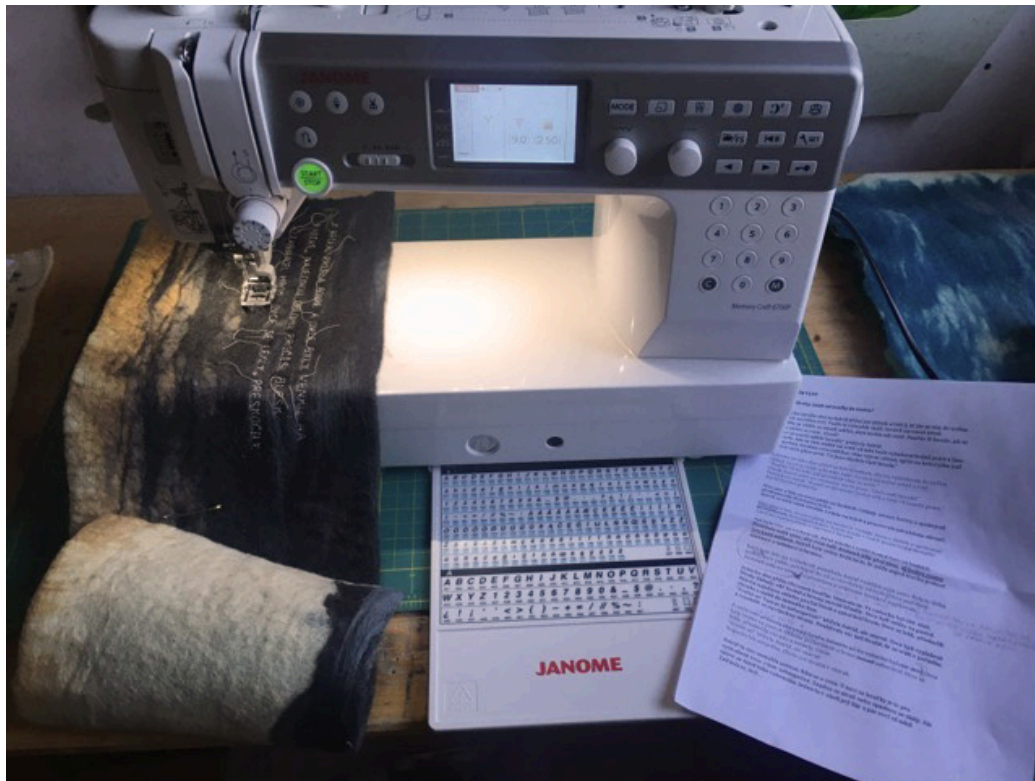
Příloha 22 - ukázka finálních ilustrací s vyšitým textem

Příloha 23 - ukázka finálních ilustrací s vyšitým textem

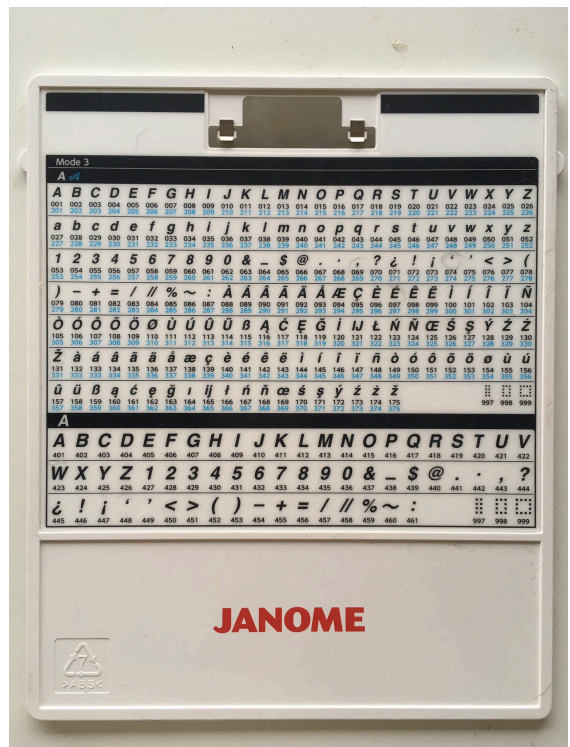
Příloha 24 - vyšívání textu na stoji Janome

Příloha 25 - vyšívání textu na stoji Janome

Příloha 26 - tabulka kódů

Příloha 27 – tvůrčí prostředí

Příloha 28 – kniha-objekt

Příloha 29 – kniha-objekt

Příloha 30 – kniha objekt

Příloha 31 – kniha

Příloha 32 – kniha

„Zázrak! Zázrak!“ křičela na celé kolo Bětka,
když se ráno s rodiči dopačkala všech pět!
V křídle ale pása v chradě,
jako kdysi ve větru, vůbec nic nestalo.
Tátněk kroutil hlavou: „Opravdový zázrak!“